

Nr 51.

Ankom till riksdagens kansli den 29 april 1918 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Stårner, Rogberg, greve Spens, Köhlin*), Permansson, Fant, Klefbeck, Lagerkvist*), Lindqvist i Kosta, Holmdahl, Karlsson i Fjäl*), Helger, Svensson i Betingetorp*), Johansson i Trollhättan*) och Ericsson i Åtvidaberg.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 26 februari 1918 dagtecknad proposition, nr 142, vilken hänvisats till lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet, begärt riksdagens yttrande över följande

Förslag

till

förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m.

1 §.

1 mom. Yrkesmässig handel med skrot eller lump eller med dit ej hänförliga begagnade metallvaror, begagnade beklädnadspersedlar eller begagnade skodon eller med artiklar, jämförliga med nu nämnda föremål,
Bihang till riksdagens protokoll 1918. 9 saml. 37 häft. (Nr 51.) 1

vare, med tillämpning av de föreskrifter, som nedan stadgas, tillåten under de villkor, som i övrigt äro för idkande av handelsrörelse i allmänhet enligt gällande författningar fastställda.

2 mom. Denna förordning äger ej tillämpning å handel å marknad och ej heller å handelsrörelse, som avser allenast föremål med konst- eller samlarevärde (antikviteter).

3 mom. Utöver de i denna förordning meddelade föreskrifter gälle i fråga om försäljning av begagnade guld- eller silvervaror vad därom särskilt är stadgat.

2 §.

1 mom. Handelsrörelse, som i denna förordning avses, må ej idkas av den, som ej råder över sig och sin egendom eller eljest icke är till handels idkande i allmänhet berättigad, och ej heller av den, som jämlikt 17 § 1 mom. förverkat rätt att driva dylik handelsrörelse.

2 mom. Den, som vill idka handelsrörelse, varom här är fråga, vare pliktig att — med iakttagande i övrigt i tillämpliga delar av vad i gällande författningar stadgas om anmälan av handelsrörelse i allmänhet eller ansökan om tillstånd därtill — göra skriftlig anmälan om rörelsen, i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad hos magistraten eller, där sådan icke finnes, hos stadsstyrelsen och å landet hos Konungens befallningshavande; dock att den, som erhållit tillstånd till idkande av gårdfarihandel på sätt i 9 § 4 mom. av förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet sägs, ej är skyldig att om rörelsen göra anmälan hos magistrat eller stadsstyrelse. Skall rörelsen bedrivas som grosshandel eller som försäljning i bod eller från annat upplagsställe, skall tillika meddelas uppgift å ställe, där rörelsen skall utövas och där föremål, som denna avser, skola förvaras.

3 mom. Har någon enligt 17 § 2 mom. eller 19 § förbudits fortsätta rörelse, som i denna förordning avses, och vill han sedermera sådan rörelse ånyo idka, må sådant kunna honom tillåtas; och skall det därvid i fall, där enligt gällande författningar tillstånd till rörelsens utövande eljest ej erfordras, ankomma på Konungens befallningshavande att på ansökan, efter magistratens, stadsstyrelsens eller kommunalnämndens hörande, pröva, huruvida tillstånd till rörelsen må lämnas; dock att i Stockholm vad nu sagts om magistratens hörande icke äger tillämpning. Sådan ansökan skall åtföljas av uppgift, som i 2 mom. sägs, där rörelsen är avsedd att utövas i den omfattning, att dylik uppgift enligt samma mom. erfordras.

4 mom. Tillstånd av Konungens befallningshavande erfordras ock, i fall annan än den, som jämlikt 17 § 1 mom. förverkat rätt att idka handelsrörelse eller som åsyftas med förbud, som enligt 17 § 2 mom. eller 19 § meddelats, vill i samma lokal, där rörelsen förut bedrivits, fortfarande sådan rörelse utöva.

3 §.

Handelsrörelse, som i denna förordning avses, må av bolag eller ekonomisk förening utövas allenast genom särskild föreståndare; och gälle för behörighet att förestå sådan rörelse de i 2 § 1 och 3 mom. stadgade villkor.

Innan rörelsen börjas, skall bolaget eller föreningen hos myndighet, som i 2 § 2 mom. sägs, lämna uppgift å den, som antagits till föreståndare. Därest ombyte av föreståndare äger rum under rörelsens utövande, skall enahanda anmälan göras ofördröjligen, efter det ombytet ägt rum.

4 §.

I fråga om rätt för stärbhusdelägare att efter näringsidkares död fortsätta rörelsen gälle vad om handel i allmänhet är stadgat.

Dock må rörelsen utövas allenast genom sådan föreståndare, som i 3 § omförmäles; och åligger det stärbhusdelägarna, vid äventyr av handelsrättighetens förlust, att senast inom en månad från dagen för dödsfallet göra anmälan om rörelsens fortsättande hos myndighet, som i 2 § 2 mom. sägs, med uppgift tillika å den person, som antagits till föreståndare. Därest sedermera ombyte av föreståndare äger rum, skola stärbhusdelägarna ofördröjligen göra anmälan härom.

5 §.

Föreståndare, som i 3 och 4 §§ omförmäles, skall i fråga om vad här nedan stadgas angående rörelsens skötsel, anses såsom näringsidkare.

6 §.

Bedrives rörelsen såsom grosshandel eller som försäljning i bod eller från annat upplagsställe, må ej för dess utövande eller för för-

varing av föremål, som rörelsen avser, användas annat ställe än det, varom anmälan enligt 2 § blivit gjord, med mindre näringsidkaren dessförinnan meddelat myndighet, som i 2 § 2 mom. sägs, uppgift å det nya stället.

7 §.

1 mom. Den, som idkar grosshandel med eller försäljning i bod eller från annat upplagsställe av föremål, som i 1 § avses, skall, evad rörelsen omfattar allenast dylika föremål eller ej, föra särskild bok (affärsbok) för inskrivning av varje affär, varigenom för rörelsen föremål förvärvas eller eljest mottages för försäljning.

2 mom. Bedrives rörelsen som grosshandel, må dock från inskrivning uteslutas affär, varigenom föremål förvärvas eller mottages från kronan, kommun eller annan sådan menighet, kommunikationsföretag, fabrik, verkstad eller annan industriell anläggning eller från den, som efter behörig anmälan eller efter tillstånd idkar rörelse, med vars utövande enligt 1 mom. följer skyldighet att föra affärsbok.

8 §.

1 mom. Affärsbok skall, enligt vid denna förordning fogat formulär, föras för kalenderår och, innan den tages i bruk, inbindas och förses med fortlöpande sidtal. Affär, för vilken enligt 7 § boken är avsedd, skall i denna omedelbart i fortlöpande nummerföljd inskrivas, med noggrant angivande av dagen för affärens avslutande, föremålets eller föremålens art samt antal, mått eller vikt och särskilt kännemärke, där sådant förekommer, ävensom den persons för- och tillnamn, yrke och bostad, med vilken affären avslutats, och det pris, som därvid avtalats, eller, där affären inneburit annat avtal än köp, dylikt avtals innehåll. De om nämnda person lämnade uppgifter skola, där han ej är för vederbörande känd, i den mån så lämpligen kan ske, till riktigheten kontrolleras. Förvaras föremål annorstädes än i affärslokalen, skall i boken finnas anteckning om förvaringsstället.

Kommer föremål å senare dag än den, då inskrivning verkstälts, i näringsidkarens besittning, skall dagen därför angivas.

Har inskrivet föremål blivit sorterat bland andra föremål eller har det undergått sådan bearbetning eller förändring, att det ej kan till sitt förutvarande bestånd igenkännas, skall i boken ofördröjligen göras anteckning om åtgärden och dagen för dess vidtagande. Omedelbart efter

avslutande av affär, varigenom näringsidkaren avhänt sig inskrivet föremål, skall, där ej anteckning om sortering, bearbetning eller förändring skett, verkställas anteckning om avhändelsen, med angivande av dagen för affärens avslutande, den persons för- och tillnamn, yrke och bostad, som förvärvat föremålet, samt försäljningssumman eller, där fråga är om annat avtal än köp, dylikt avtals innehåll.

Där rörelsens omfång eller beskaffenhet gör sådant lämpligt, må affärsbok föras i särskilda avdelningar.

2 mom. Vad i affärsbok inskrivits får ej utplånas eller genom överstrykning eller annorledes göras oläsligt.

9 §.

Affärsbok skall av näringsidkaren förvaras under en tid av tio år, vilken tid räknas från den dag, då sista inskrivningen verkställdes. Avslutad bok må mot bevis kunna lämnas till förvaring hos vederbörande magistrat, stadsstyrelse eller landsfiskal. Vid rörelsens övergång till annan innehavare skall affärsboken till denne överlämnas; vid rörelsens nedläggande skall boken avlämnas till myndighet, som nyss nämnts.

10 §.

1 mom. Å föremål, rörande vilket inskrivning gjorts i affärsbok, skall näringsidkaren så fort ske kan efter inskrivningen anbringa varaktig beteckning, angivande det år och det nummer, varunder inskrivningen verkställdes, ävensom, där boken förts i särskilda avdelningar, den avdelning, däri inskrivningen ägt rum. Beteckningen skall vara tydlig och anbringas så, att den är lätt skönjbar.

Avser inskrivning flera föremål, och kan beteckning, som nu sagts, icke utan synnerlig svårighet eller omgång anbringas å vart föremål, må för dessa eller vissa av dem, så framt de förvaras utan sammanblandning med andra föremål, användas allenast en beteckning, där denna anbringas på sådant sätt, att därav tydligt framgår, att den avser samtliga de föremål, för vilkas betecknande den anbragts.

Varder beteckning genom nötning eller annorledes förstörd eller otydlig, skall ny beteckning ofördröjligen anbringas.

2 mom. Beteckning, varom i denna paragraf förmäles, må, så länge föremål, som beteckningen avser, för rörelsen förvaras, borttagas allenast i den mån, detta efter förloppet av den i 11 § förmälda tid

påkallas av föremålets sortering bland andra föremål, bearbetning eller förändring.

3 mom. Föremål, som skall vara försett med beteckning, skall, där rörelsen jämväl avser gods, därför beteckning ej är föreskriven, förvaras skilt från detta.

11 §.

1 mom. Där ej tillsägelse eller beslut av hälsovårdsnämnd, kommunalnämnd eller annan myndighet till annat föranleder, må föremål, å vilket, enligt vad i 10 § sägs, skall anbringas beteckning, ej utlämnas, förstöras eller nedsmältas och ej heller underkastas bearbetning eller annan förändring förr än efter förloppet av sju dagar från den dag, då föremålet kommit i näringsidkarens besittning.

2 mom. Föremål, varom i 1 mom. sägs, skall förvaras på sådant sätt, att det är lätt åtkomligt för granskning.

12 §.

Myndighet, som i 2 § 2 mom. sägs, må, i den mån skäl därtill äro, medgiva näringsidkare befrielse från skyldighet att för särskild affär eller särskilt slag av affärer ställa sig till efterrättelse vad i 6, 7, 8, 10 eller 11 § är stadgat.

13 §.

Näringsidkare, som i denna förordning avses, eller hans biträde må ej för rörelsen förvärva eller eljest mottaga föremål, som av den, vilken ej fyllt 18 år, för affär utbjudes eller tillhandahålles, evad detta sker för den omyndiges egen eller annans räkning.

14 §.

Efter anmälan av polismyndighet, att föremål förkommit eller olovligen frånhänts ägaren, vare näringsidkare, som denna förordning avser, pliktig att ofördröjligen undersöka, huruvida föremålet finnes i hans besittning och, där affärsbok skall föras, om i denna förekommer anteckning om föremålet. Vinnes upplysning om föremålet, skall näringsidkaren, så fort ske kan, därom lämna myndigheten underrättelse.

Erhåller näringsidkaren annorledes än nu sagts kännedom om, att

föremål, som hos honom utbjudes eller av honom förvärvats eller mottagits, olovligen åtkommit, eller får han skäligen anledning till misstanke därom, vare han likaledes skyldig att genast underrätta vederbörande polismyndighet.

Skriftliga meddelanden från polismyndighet skola av näringsidkare, som i 6 § avses, under en tid av fem år, vilken tid för varje meddelande räknas från dess datum, förvaras ordnade i tidsföljd. Övergår rörelsen till annan innehavare eller nedlägges densamma, skall vad i 9 § för dylikt fall stadgas om affärsbok äga motsvarande tillämpning å meddelande, varom nu nämnts.

15 §.

Polismyndighet må ej förvägras tillträde till affärslokal, magasin eller upplagsplats, som användes för rörelsen; och äge polismyndigheten rätt att därvid företaga den granskning av varulager och av affärsbok, vartill myndighetens tjänsteåligganden kunna giva anledning.

Näringsidkaren eller hans ställföreträdare vare pliktig att därvid tillhandahålla föremål eller affärsbok, vars granskning påkallas, samt att tillhandagå med upplysningar.

16 §.

Finnas särskilda ordningsföreskrifter vara av nöden med avseende å driften av rörelse, varom i denna förordning är fråga, äge Konungens befallningshavande att meddela dylika föreskrifter; och må därvid tillika för överträdelse av desamma stadgas viten av fem till och med ett hundra kronor.

17 §.

1 mom. Den, som dömes till ansvar för tjuvnadsbrott eller, med avseende å hos honom anträffat stulet gods, till ansvar enligt 3 kapitlet 10 § strafflagen, må ej, där brottet blivit begånget under tid, då han idkat eller jämlikt 3 eller 4 § förestått rörelsen, densamma vidare idka eller förestå.

2 mom. Konungens befallningshavande må, när skäligen anledning därtill förekommer, meddela förbud för näringsidkare eller sådan föreståndare, som i 3 och 4 §§ avses, att rörelsen vidare idka eller förestå.

Förbudet träder ej i kraft, förr än det delgivits den, som därav träffats, eller, i hans frånvaro, den, vilken rörelsen besörjer; och skall

Konungens befallningshavande om förbudet lämna underrättelse till magistraten, stadsstyrelsen eller landsfiskalen i orten samt vederbörligen kungöra detsamma; dock att vad här sagts om magistratens underättande ej äger tillämpning i Stockholm.

18 §.

1 mom. Den som, utan att enligt föreskrifterna i denna förordning därtill vara berättigad, idkar eller förestår rörelse, som i 1 § avses, böte från och med fem till och med fem hundra kronor.

Till samma ansvar vare den förfallen, som utövar rörelse, varom i 3 eller 4 § förmäles, annorledes än genom i vederbörlig ordning anmäld föreståndare.

2 mom. Förseelse mot 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14 eller 15 § straffes med böter från och med fem till och med två hundra kronor.

Skulle föreståndare, som i 3 och 4 §§ omförmäles, vid utövningen av sin föreståndarebefattning göra sig skyldig till överträdelse, som nu sagts, eller till överträdelse av ordningsföreskrift, som enligt 16 § meddelats, vare näringsens innehavare ock förfallen till ansvar, där han provas vara delaktig i förseelsen.

19 §.

Dömes den, som idkar rörelse, varom i 1 § sägs, eller föreståndare, som i 3 eller 4 § omförmäles, till ansvar enligt 18 § 2 mom. eller för förseelse mot ordningsföreskrift, som enligt 16 § meddelats, må på yrkande av allmän åklagare domstolen tillika, där omständigheterna finnas böra därtill föranleda, meddela förbud för näringsidkaren eller föreståndaren att rörelsen vidare idka eller förestå.

20 §.

Har någon, som ej fyllt 15 år, till näringsidkare, varom i denna förordning är fråga, eller till hans biträde för affär utbudjet eller tillhandahållit föremål, skall den, vilken vården om den omyndige åligger, straffas så som i 18 § 2 mom. sägs, där det ej kan antagas, att utbudjet eller tillhandahållandet skett mot hans uttryckliga föreskrift eller eljest honom ovetande.

21 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse mot denna förordning eller mot ordningsföreskrift, som enligt 16 § meddelats, fortsätter eller förnyar samma förseelse, skall för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till böter eller vite, som för förseelsen äro stadgade.

22 §.

För förseelse, som med husbondes vetskap begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, ansvarar husbonden liksom vore förseelsen begången av honom själv.

23 §.

Till böter eller till utgivande av vite må icke dömas, om förseelsen enligt allmänna strafflagen eller annan författning bör beläggas med strängare straff.

24 §.

Om fördelning och förvandling av böter och viten, som ådömas efter denna förordning, ävensom i avseende å rätt för allmän åklagare att till säkerhet för gäldande av böter, viten och ersättningar, som kunna den brottslige ådömas, anhålla visst gods, lände vad i 23 och 31 §§ i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet stadgas rörande böter och ersättningar i tillämpliga delar till efterrättelse.

25 §.

Förseelse mot denna förordning eller mot ordningsföreskrift, som jämlikt 16 § meddelats, åtalas av allmän åklagare vid polisdомstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan icke finnes, vid allmän domstol; och gälle i fråga om klagan över domstols eller poliskammares beslut i dessa mål vad i allmänhet angående besvär i brottmål är stadgat.

26 §.

Emot beslut, som på grund av denna förordning meddelas av Konungens befallningshavande eller annan myndighet, som i 2 § 2 mom. omförmäles, må besvär anföras inom tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd; dock lärer beslutet, utan hinder av besvär, till efterrättelse, intill dess annorlunda kan bliva vederbörligen förordnat.

Övergångsstadganden.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1918, då vad gällande författningar innehålla mot förordningen stridande upphör att lända till efterrättelse; dock att de ytterligare inskränkningar i rätten att driva handel med föremål av ifrågavarande slag, som i särskilda författningar äro eller varda stadgade, skola äga giltighet.

Därest före denna förordnings ikraftträdande handelsrörelse, som i 1 § avses, i vederbörlig ordning utövas av någon, som råder över sig och sin egendom, eller, sedan senast den 1 januari 1918, av gift kvinna, som ej råder över sin egendom, eller av omyndig, som fyllt 18 år, må, därest näringsidkaren i övrigt är till handels idkande jämlikt 2 § 1 mom. berättigad, rörelsen fortsättas även efter det förordningen trätt i kraft; åliggande det näringsidkaren, vid äventyr av handelsrättighetens förlust, att före den 1 oktober 1918 om rörelsen göra anmälan hos myndighet, som i 2 § 2 mom. sägs, med bifogande dels, därest rörelsen bedrives som grosshandel eller som försäljning i bod eller från annat upplagsställe, av uppgift å ställe, där rörelsen utövas och där föremål, som denna avser, förvaras, dels ock, om rörelsen utövas av bolag eller ekonomisk förening, av uppgift å den, som antagits till föreståndare.

Vilja stärbhusdelägare efter den, som efter anmälan eller tillstånd bedrivit rörelsen såsom grosshandel eller som försäljning i bod eller från annat upplagsställe, för stärbhusets räkning utöva densamma även efter det förordningen trätt i kraft, skall i avseende därå vad i 4 § stadgas äga motsvarande tillämpning; dock att den tid, inom vilken anmälan skall ske, räknas från den dag, då förordningen trätt i kraft.

Vill någon, innan denna förordning träder i kraft, förvärva rätt att efter den 1 oktober 1918 begynna rörelse, som förordningen avser, eller erhålla befrielse från skyldighet att ställa sig till efterrättelse något

av de i 12 § avsedda stadgandena, gälla vad i dessa hänseenden i förordningen föreskrives.

Beträffande grunderna för ifrågavarande författningsförslag får utskottet, i den mån redogörelse därför ej här nedan lämnas, hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Såsom i propositionen erinras, är förevarande förslag föranlett av en skrivelse från 1916 år riksdag. I denna skrivelse anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte efter verkställd utredning låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser för kontroll över sådan handelsrörelse, som har till ändamål att idka uppköp och försäljning av metalldelar, järnskrot, lump eller därmed jämförliga artiklar. Omfattningen av nu ifrågavarande förslag går emellertid utöver de av riksdagen uttalade önskemålen. Genom den föreslagna förordningen skall nämligen regleras handeln ej blott med föremål av de av 1916 års riksdag angivna slag utan även med annat slags skrot än järnskrot, varjämte under lagstiftningen skall falla till skrot eller lump ej hänförliga begagnade metallvaror, begagnade klädespersedlar och begagnade skodon samt ytterligare med nu nämnda föremål jämförliga artiklar. De skäl, som i propositionen anförts för en lagstiftning av denna omfattning, anser utskottet äga giltighet. I likhet med föredragande departementschefen håller utskottet även före, att en liknande reglering varit behöflig jämväl beträffande den antikvariska bokhandeln. Ötvivelaktigt synes nämligen vara, att även beträffande sådan rörelse anledning förekommit att söka hindra handel med olovligen åtkomna föremål. Såsom departementschefen framhållit, torde emellertid gällande tryckfrihetsförordning lägga hinder i vägen för lagstiftningens utsträckande till att avse jämväl begagnade böcker. Utskottet har emellertid den förvisningen, att Kungl. Maj:t även i fortsättningen kommer att hava sin uppmärksamhet fäst på angelägenheten av kontroll jämväl å detta område.

Då det gällt att bestämma formen för det övervakande av handelsrörelse av i propositionen angivet slag, som för vinnande av lagstiftningens syften — främst minskande av brottsligheten och värden om ungdomen — ansetts erforderlig, har Kungl. Maj:t stannat vid en mellanform mellan ett anmälningssystem, sådant som gäller för näringsverksamhet i allmänhet, och ett koncessionssystem. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet anför departementschefen, att kravet därpå att dylik rörelse

må utövas allenast av den, som kan anses besitta därför erforderlig redbarhet och karaktärsfasthet, icke kan anses säkerställt genom bestämmelser blott om anmälningsskyldighet före rörelsens början och om handelsrättigheternas förlust på grund av överträdelse av förordningens föreskrifter. Stutsrådet anser fördenskull, att befogenhet bör inrymmas för administrativ myndighet att göra rätten till utövning av rörelsen beroende på resultatet av en prövning av vederbörandes lämplighet för yrket. På i propositionen anförda skäl, till vilka utskottet här nedan återkommer, har emellertid departementschefen icke ansett lämpligt att föreslå införande av ett koncessionssystem. I stället har i förslagets 17 § 2 mom. införts bestämmelser därom, att Konungens befallningshavande skall äga rätt att, när skälig anledning därtill förekommer, meddela förbud för näringsidkare eller person, som förestår rörelse av angivet slag, att densamma vidare idka eller förestå.

Utskottet håller emellertid före, att med det system, som i propositionen således föreslagits, icke erhålles den verksamma kontroll över handelsrörelsen, som måste anses önskvärd. För ernående härav kräves enligt utskottets förmenande ett verkligt koncessionssystem. I de utförliga bestämmelser, som för vinnande av denna kontroll föreslagits, synes det nämligen vara en brist, att Konungens befallningshavande icke skulle äga befogenhet att, innan rörelse öppnas, pröva vederbörandes förutsättningar för yrket. Då Konungens befallningshavande icke torde bliva, i tillfälle att ständigt i detalj övervaka pågående rörelse, skulle, om dylik förhandsprövning ej stadgades, mycken oärlig handel kunna bedrivas av oredliga yrkesutövare, utan att sådana missförhållanden komme i dagen och bleve bevisliga, att Konungens befallningshavande funne anledning till en så uppseendeväckande åtgärd, som ett avstängande från förut utövad rörelse alltid — och i högre grad än ett avslag å ansökan om handelsrättigheter — måste bliva. Endast genom att allenast åt sådana personer upplåta rätt till ifrågavarande rörelse, på vilkas redbarhet man fullt kan lita, synes den ordning och säkerhet kunna uppnås, som förvarande lagstiftning avser att åstadkomma. Naturligen skulle emellertid en dylik förprövning icke onödiggöra ett fortlöpande övervakande av rörelsen jämte därmed följande befogenhet att frantaga vederbörande handelsrättigheterna, på sätt i 17 § stadgas.

De skäl, som enligt utskottets uppfattning således tala för införande av ett kontrollsystem, grundat på särskilt tillstånd som villkor för utövande av handel av ifrågavarande slag, synes icke kunna motvägas av de invändningar, som anförts mot ett sådant system. Utskottets åsikt är visserligen, att inskränkningar i den allmänna

näringsfriheten böra göras, endast då alldeles särskilt starka skäl tala därför. Med hänsyn till den stora betydelsen därav, att förevarande lagstiftning göres effektiv, anser emellertid utskottet ett sådant undantagsfall här föreligga. Klart är ju också, att meningen med införande av ett koncessionssystem icke är att på något sätt lägga hinder i vägen för välkända och laglydiga personer att genom dylik rörelse söka sin utkomst, utan allenast att därifrån utestänga sådana element, vilkas utövande av rörelsen skulle utgöra en fara för det allmänna bästa. Till stöd för motsatt uppfattning mot utskottets här vidare anförts, å ena sidan det betungande för näringsidkarna i skyldighet att göra ansökan och å andra sidan den avsevärda ökningen i arbetsbördan, som en sådan skyldighet skulle medföra för Konungens befallningshavande. I jämförelse med de ganska omfattande förpliktelser, som enligt förslaget i övrigt ålagts vederbörande handlande, synes emellertid skillnaden mellan en anmälan enligt förslaget och en av intyg om redbarhet och ordentlighet åtföljd ansökan icke kunna tillmätas större betydelse. Därest vidare, som utskottet vill förorda, tillstånd kräves allenast för dem, som efter lagens ikraftträdande öppna rörelse, samt den förberedande undersökningen angående sökandens lämplighet, liksom då fråga är om idkande av pantlånerörelse, överlämnas åt polismyndighet och kommunal styrelse, torde en sådan förändring i systemet icke kunna i avsevärd grad öka Konungens befallningshavandes arbetsbördan. De betänkligheter, som vidare kommit till uttryck mot att, såsom saken uttryckts, göra någon till sin utkomst beroende av administrativ myndighets godtycke, borde i nära nog lika grad kunna göras gällande mot Kungl. Maj:ts förslag, som ger myndigheten rätt att efter sitt beprövande avstänga någon från näringsverksamhet. I ena som andra fallet synas invändningarna kunna bemötas därmed, att möjlighet finnes att i vaulig ordning överklaga Konungens befallningshavandes beslut.

Enligt 2 § 1 mom. i förslaget har från utövande av handelsrörelse, som i förordningen avses, uteslutits bland andra den, som ej råder över sig och sin egendom. Genom ett sådant stadgande skulle beträffande ifrågavarande slag av rörelse gift kvinna betagas den rätt, som enligt näringsfrihetsförordningen tillkommer henne att under vissa förutsättningar driva handel. Om lämpligheten härav hava, såsom av propositionen framgår, rätt delade meningar. I motsats till departementschefen håller utskottet före, att övervägande skäl tala för att icke göra en dylik inskränkning i de näringsrättigheter, som i allmänhet tillkomma gift kvinna. Det har icke visats, att i de fall, då gift kvinna hittills utövat

rörelse av förevarande slag, anledning till anmärkning förekommit i högre grad än då rörelsen utövats av annan. Därest utskottets uppfattning om koncessionssystemets företräden vinna beaktande och således möjlighet beredes att för varje särskilt fall pröva kvinnas lämplighet ur olika synpunkter, torde skälen för ett generellt utestängande av de gifta kvinnorna från förevarande slags rörelse ytterligare minskas i betydelse.

På given anledning har utskottet även haft under övervägande frågan om ett allmänt uteslutande av utlänningar från dylik rörelse. Av den i propositionen förebragta utredningen framgår, att ett betydande antal utländska medborgare synas inom riket hava sitt uppehälle av sådan verksamhet. Från finansdepartementet har utskottet ytterligare inhämtat, att icke mindre än 162 utlänningar under åren 1914--1917 av Kungl. Maj:t beviljats tillstånd att här i riket utöva yrke eller driva handel. Ehuru bland dessa utlänningar flertalet säkerligen utgöres av fullt hederliga näringsidkare, torde handelsföretag, utövade av utländsk medborgare, ofta varit de, där missförhållandena skarpast framträtt. Att på denna grund helt utestänga utlänningar från dylik handelsrörelse torde dock möta allvarliga betänkligheter, icke minst med hänsyn till den strängare behandling, som, enligt vad erfarenheten visat, kan för svenska näringsidkare av olika slag i utlandet bli följden av ett dylikt stadgande. Med de stränga bestämmelser, som för närvarande gälla beträffande utlännings inkommande i riket och hans övervakande härstädes, torde, särskilt om därjämte tillstånd i varje fall fordras för öppnande av handelsrörelse, tillräckliga garantier finnas för att bland de utländska handlande, som efter lagens ikraftträdande tillkomma, icke inkomma några olämpliga element. Det kan också förväntas, att de övervakande myndigheterna skola med särskild uppmärksamhet följa de utländska handlandena.

14 §. I överensstämmelse med vad utskottet i sitt samtidigt härmed avgivna utlåtande angående Kungl. Maj:ts proposition nr 144 anført beträffande 5 § i däri innehållet förslag till förordning angående pantlånerörelse, anser utskottet, att andra stycket av 14 § i nu förevarande förslag bör omarbetas, så att därav framgår, att då näringsidkare erhåller kännedom om att den, som hos honom utbjuder föremål, oöfveligen åtkommit detsamma eller av annan anledning icke äger rätt att föremålet försälja, eller han får skälig anledning till misstanke därom, han skall vara skyldig att genast underrätta vederbörande polismyndighet.

17 §. Enligt 17 § 1 mom. må för visst fall den, som dömes till ansvar för tjuvnadsbrott eller, med avseende å hos honom anträffat stulet gods, till ansvar enligt 3 kap. 10 § strafflagen, icke vidare idka eller

förestå rörelsen. I överensstämmelse med vad utskottet hemställt i nyssberörda utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 144 anser utskottet, att samma påföljd bör drabba den, som mer än en gång dömts till ansvar för förseelse mot 13 eller 14 §.

Önskvärt vore utan tvivel, att bland nuvarande utövare av förevarande slag av rörelse, vilka genom sitt sätt att bedriva densamma givit anledning till denna lagstiftning, kunna göra ett sådant urval, som skulle bliva följden av ett stadgande därom, att rätten till rörelsens fortsättande bleve beroende av en prövning av deras redbarhet och ordentlighet. Endast härigenom synes full ordning och trygghet kunna omedelbart vinnas. Om också möjligheten av ett dylikt allmänt upphävande av näringsidkares på tidigare lag grundade ställning icke är helt utesluten, torde det dock enligt utskottets uppfattning endast i verkliga undantagsfall böra förekomma. Å förevarande område synas tillräckliga skäl för ett dylikt undantag knappast föreligga. I vissa fall skulle också ett sådant utsträckande av koncessionssystemet kunna medföra obillighet. Av anförda skäl har utskottet ansett sig böra i dessa fall stanna vid vad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit, helst som utskottet förväntar, att Konungens befallningshavande skola låta sig angeläget vara att särskilt över dessa äldre handelsföretag öva noggrann tillsyn och med kraft tillämpa förordningens 17 §.

Övergångsstadganden.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, beträffande det riksdagen för yttrande underställda förslaget till förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m., i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen ansett:

1:o) att såsom villkor för förvärvande av rätt till drivande av sådan rörelse, som i 1 § 1 mom. omförmäles, bör stadgas tillstånd, meddelat av Konungens befallningshavande;

2:o) att gift kvinna bör medgivas rätt att under de förutsättningar, som angivas i 4 § av näringsfrihetsförordningen, idka eller förestå handelsrörelse av ifrågasvarande art;

3:o) att önskvärt är, att 14 § andra stycket erhåller i huvudsak följande lydelse:

»Erhåller näringsidkaren annorledes än nu sagts kännedom om att den, som hos honom utbjuder föremål, olovligen åtkommit detsamma eller av annan anledning icke äger rätt att avyttra föremålet, eller får

näringsidkaren skäligen anledning till misstanke därom, vare han skyldig att genast underrätta vederbörande polismyndighet»;

4:o) att den, som mer än en gång dömts till ansvar för förseelse mot 13 eller 14 §, ej må rörelsen vidare idka eller förestå; samt

5:o) att i övrigt intet är att erinra mot den föreslagna förordningen.

Stockholm den 29 april 1918.

På lagutskottets vägnar:
JAKOB PETERSSON.

Reservation

av herr *Rogberg*, som i avseende å första punkten av utskottets hemställan ansett, att utskottet, utöver avgiven anmälan, bort under denna punkt såsom sin uppfattning uttala, att svenskt medborgarskap borde uppställas såsom villkor för utövning av handelsrörelse av ifrågasvarande art samt att följaktligen utskottet dels bort avfatta det stycke av motiveringen å pag. 14, som handlar om utlänningars förhållande till antydda rörelse sålunda:

»På givnen anledning har utskottet även haft under övertvägande frågan om ett allmänt uteslutande av utlänningar från dylik rörelse. Av den i propositionen förebragta utredningen framgår, att ett betydande antal utländska medborgare synas inom riket hava sitt uppehälle av sådan verksamhet. Från finansdepartementet har utskottet ytterligare inhämtat, att icke mindre än 162 utlänningar under åren 1914—1917 av Kungl. Maj:t beviljats tillstånd att här i riket utöva yrke eller driva handel. Ehuru bland dessa utlänningar flertalet säkerligen utgöres av fullt hederliga näringsidkare, torde handelsföretag utövade av utländsk medborgare, ofta varit de, där missförhållandena skarpast framträtt. Icke heller torde något behov föreligga att giva utlänningar rätt till en handelsrörelse, vilken, såsom förevarande, skall ställas under särskild övervakning.»

och dels bort åt omförmälta punkt av utskottets hemställan giva följande ändrade lydelse:

1:o) att såsom villkor för förvärvande av rätt till drivande av sådan rörelse, som i 1 § 1 mom. omförmäles, bör stadgas, jämte svenskt medborgarskap, tillstånd, meddelat av Konungens befallningshavande.